

Vergaderjaar 2020–2021

25 295

Infectieziektenbestrijding

Nr. 988

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT EN VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 februari 2021

De bestrijding van het virus vraagt al heel lang heel veel van mensen. We hebben stevige maatregelen moeten nemen om het virus te bestrijden en zijn genooddaakt om die nog vol te houden. Die stevige maatregelen leiden onvermijdelijk tot economische schade maar hebben ook grote impact op het sociaal en mentaal welzijn van mensen. Op langere termijn is werken aan herstel nodig en dat doen we als kabinet met vereende krachten, bijvoorbeeld op het terrein van onderwijs via een meerjarig, nationaal plan.

Op kortere termijn moeten we de gevolgen van de stevige maatregelen zien te dempen en structurele schade zo veel mogelijk proberen te voorkomen. Daarvoor heeft het Kabinet onlangs de nieuwste, economische steunpakketten gepresenteerd en is nu ook een nieuw maatschappelijk steunpakket ontwikkeld dat zich richt op sociaal en mentaal welzijn en een gezonde leefstijl. Voorkomen is daarbij beter dan genezen, en daarom blijven we tegelijkertijd zoeken naar mogelijkheden om de maatregelen waar mogelijk zo vorm te geven dat de samenleving lucht krijgt waar dat kan.

Wij presenteren u dit maatschappelijk steunpakket mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Minister voor Medische Zorg en Sport en de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat.

Het pakket -met een budgettair beslag van 200 miljoen euro (zie bijlage) bestaat uit drie actielijnen:

1. Intensivering initiatieven welzijn voor de jeugd;
2. Intensivering initiatieven welzijn kwetsbare groepen;
3. Intensivering initiatieven gezonde leefstijl.

Aanleiding

De crisis heeft impact op het sociaal en mentaal welzijn van mensen in alle lagen van de bevolking. Dat geldt in het bijzonder voor mensen die al kwetsbaar waren, zoals kwetsbare jongeren en eenzame, geïsoleerde ouderen, volwassenen met psychische problematiek, mensen met een licht verstandelijke beperking en mensen zonder dak boven hun hoofd. En de crisis raakt ook aan het welzijn en de leefstijl van iedereen, jong en oud, die nu langere tijd in een isolement leeft. Eenieder die vanwege thuiswerken van dagelijkse contacten verstoken blijft, geen uitzicht heeft op stages of werk, of juist op het werk met een zeer hoge werkdruk te maken heeft.

Mensen hebben behoefte aan perspectief. Met de grotere besmettelijkheid van de opkomende mutaties, is het echter aannemelijk dat er een derde golf komt. We moeten dus zeer voorzichtig zijn en deze golf proberen af te vlakken. Te midden van deze onzekerheid voor de kortere termijn, heeft het kabinet in de Kamerbrief van 2 februari jl. een eerste schets gegeven van hoe wij denken dat de komende maanden eruit gaan zien (Kamerstuk 25 295, nr. 950).

Deze brief gaat in op flankerende maatregelen die het kabinet samen met de VNG wil treffen om de directe effecten van het sociaal en mentaal welbevinden van kwetsbare groepen en negatieve gezondheidseffecten van de noodzakelijke corona maatregelen zoveel in goede banen te leiden en verdere schade te voorkomen. De maatregelen bouwen voort op wat is gang is gezet naar aanleiding van de uitvoering van de motie van het lid Asscher over sociale ondersteuning aan kwetsbare groepen¹. Dit flankerend beleid is ook toegezegd in onze recente kabinetsreactie op het 99^e advies van het OMT inzake de avondklok. Met dit steunpakket geeft het kabinet mede invulling aan de motie van lid Smulders om, naast het economische steunpakket, ook een mentaal steunpakket op te zetten. We stellen voor deze aanpak incidenteel 200 miljoen euro beschikbaar voor 2021. Een groot deel zal via gemeenten worden ingezet voor het verbreden van lokale initiatieven.² En wordt een beperkt deel ingezet voor het verstevigen van landelijke initiatieven, zoals het VWS-programma *Een tegen eenzaamheid*. Of de *Brede Maatschappelijke Samenwerking* van SZW in samenwerking met OCW en VWS om de mentale vitaliteit van (toekomstig) werkenden te versterken en het aantal burn-outklachten te verminderen. Er vindt ook een impuls plaats via het Fonds voor cultuurparticipatie.

In het verlengde van de kabinetsreactie op het verslag van de werkgroep «Sociale Impact van de Coronacrisis en het Manifest «Kom op voor de meest kwetsbare gebieden» (Kamerstukken 34 477 en 25 295, nr.73) is hierbij bijzondere aandacht nodig voor de 16 stedelijk vernieuwingsgebieden, waar sprake is van een concentratie van de meest kwetsbare groepen. In overleg met de gemeenten die het Manifest hebben ondertekend, wordt tevens ingezet op het met voorrang oppakken van complexe casuïstiek, die zich momenteel bij kwetsbare huishoudens en multi-probleemhuishoudens voordoet en waarop een doorbraak nodig is. Rijksoverheid, gemeenten en het Instituut Publieke Waarden zijn hierbij gezamenlijk aan zet. Over deze aanpak is de afgelopen periode het nodige overleg gevoerd en op basis hiervan komt het kabinet tegemoet aan een behoefte die leeft bij veel partijen.

¹ Kamerstuk 25 295, nr. 874

² Ook Caribisch Nederland kan gebruik maken van deze gelden.

Aandacht voor sociaal en mentaal welzijn noodzakelijk

De verspreiding van het Corona virus en de – maatregelen hebben een grote impact hebben op kwetsbare mensen (kwetsbare jongeren en ouderen, mensen met een beperking, dak- en thuisloze mensen). Door deze crisis is ook sprake van een mentale en sociale crisis:

- a) Bijna de helft van de jongeren (18–24 jaar) voelt zich nu slechter dan voor de crisis tegenover een kwart van alle Nederlanders.³ Kinderen en jongeren (8–18 jaar) geven aan zich minder gezond te voelen dan 2018. Zo voelen meer jongeren zich somber (+10%), hebben ze meer angstklachten (+15%) en zien we een verdubbeling van jongeren met ernstige angstklachten.⁴
- b) Met name ook ouderen hebben vaker negatieve gevoelens: angst, nervositeit, lichtgeraaktheid, stress, gebrek aan perspectief. Tijdens de coronacrisis is de eenzaamheid onder ouderen toegenomen: het Sociaal Cultureel Planbureau rapporteerde in september 2020 een toename van 8% met betrekking tot emotionele eenzaamheid onder 75-plussers.⁵ Dit betrof de eerste golf. Het is aannemelijk dat deze cijfers aanzienlijk zijn gestegen in de tweede golf.
- c) Uit verschillende panels van cliëntorganisaties blijkt dat de crisis grote impact heeft op het sociaal en mentaal welbevinden van kwetsbare groepen. Zo geeft 73% van de deelnemende cliënten in een onderzoek van MIND aan dat er negatieve gevolgen zijn op hun psychisch welbevinden en bijna driekwart dat de coronacrisis negatieve gevolgen heeft voor hun sociale contacten. Uit onderzoek van Ieder(in) blijkt dat 41% van de mensen met een chronische ziekte of beperking toename van stress/psychische klachten ervaart.⁶
- d) Bij Veilig Thuis, het advies- en meldpunt kindermishandeling en huiselijk geweld, kwamen meer adviesvragen binnen in het eerste half jaar van 2020, ook via de chat (58.500 adviesvragen ten opzichte van 53.145 adviesvragen eerste helft 2019). Het aantal meldingen bleef ongeveer gelijk. De Kindertelefoon signaleerde dat het aantal gesprekken over huiselijk geweld blijft stijgen. In dezelfde periode van vorig jaar gingen er gemiddeld 14 gesprekken per dag over huiselijk geweld. In de eerste lockdown waren dat er 16 per dag; inmiddels zijn dit er 18.
- e) Een deel van de thuiswerkers ervaart eenzaamheid, namelijk 14%. Daarnaast is het aantal burn-outklachten onder werknemers stabiel hoog, namelijk 17% (meting november 2020).⁷

De druk op sociaal en mentaal welzijn van deze groepen kwetsbare mensen zal tijdens en na de coronacrisis hogere zorgkosten met zich meebrengen.

Extra aandacht voor leefstijl noodzakelijk

Wetenschappers hebben daarnaast recent aandacht gevraagd voor het belang van een gezonde leefstijl tegen de gevolgen van een coronabesmetting:

- De overgrote meerderheid van de corona-geïnfecteerde patiënten op de IC heeft overgewicht, obesitas en/of een of meerdere aandoeningen».

³ I&O Research (17 nov 2020), «Corona: draagvlak, welzijn & gedrag»

⁴ Emma Kinderziekenhuis UMC Amsterdam (18 oktober 2020), «coronamaatregelen maakt jongeren angstiger en somberder»

⁵ SCP, Welbevinden ten tijde van corona, 10 september 2020, p 12
Welbevinden+ten+tijde+van+corona (1).pdf

⁶ COVID-19 Strategie voor mensen met een beperking of chronische ziekte, tweede monitor, Significant, december 2020

⁷ NEA COVID meting november 2020.

- Waar onze weerstand juist ondersteund moet worden door een gezonde leefstijl om de kans op een ongunstig ziektebeloop bij besmetting te verkleinen, gebeurt het tegenovergestelde. Er wordt in deze coronatijd minder bewogen, mensen worden zwaarder en rokers zijn meer gaan roken.

NOC*NSF en bekende sporters hebben de nadrukkelijke oproep gedaan om sport en bewegen meer te integreren in het dagelijkse leven. Al deze partijen dringen aan op meer actie om een gezonde leefstijl te bevorderen. Ook de Wereldgezondheidsorganisatie heeft uitgesproken dat dit hét moment is om in te zetten op leefstijlpreventie ten behoeve van de volksgezondheid.

Een samenhangend steunpakket voor sociaal en mentaal welzijn en leefstijl

Het kabinet wil extra inzetten op het sociaal en mentaal welbevinden van deze kwetsbare groepen en de leefstijl van mensen met een steunpakket. Doel van dit steunpakket is het verminderen van de langdurige gevolgen van deze coronaperiode op het sociaal en mentaal welbevinden en gezondheid.

De rijksoverheid kiest ervoor de samenwerking te zoeken met een brede coalitie van gemeenten en maatschappelijke partners. Daarbij zijn gemeenten in staat om onder de lokale bevolking accenten te leggen en keuzes te maken die betrekking hebben op specifieke doelgroepen en om een expliciete koppeling te maken tussen mentaal welzijn (een gezonde geest) en een gezonde leefstijl (een gezond lichaam).

Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande initiatieven en trajecten. Er zijn mooie en veelbelovende initiatieven van gemeenten, landelijke en lokale organisaties, jongeren, vrijwilligers en van professionals uit de cultuursector die erop gericht zijn om kwetsbare mensen een steun in de rug te geven, de helpende hand uit te steken en een luisterend oor te bieden. Deze initiatieven kunnen veel breder worden ingezet.

Samen met partijen zullen we ook een goede vinger aan de pols houden hoe dit steunpakket kwetsbare mensen ondersteunt.

Dit steunpakket bestaat uit drie actielijnen:

1. *Intensivering initiatieven welzijn voor de jeugd;*
2. *Intensivering initiatieven welzijn kwetsbare groepen;*
3. *Intensivering initiatieven gezonde leefstijl.*

Actielijn 1: Sociaal en Mentaal welzijn voor de Jeugd

Op grond van eerdere signalen over de ernstige negatieve gevolgen voor de jeugd van de coronamaatregelen heeft het kabinet in december 2020 besloten tot een Jeugdpakket (Kamerstuk 25 295, nr. 77). Dit pakket voorzag in drie soorten acties:

- Lokale initiatieven voor sociaal welzijn: ondersteuning van (stude-rende) jongeren en jongvolwassenen (12–27 jaar) en gemeenten in het organiseren van (digitale) sociale activiteiten;
- Landelijke initiatieven voor mentaal welzijn: Het opschalen en beter ontsluiten van bestaande platforms en initiatieven ten behoeve van (online) laagdrempelige mentale gezondheid (bv. luisterlijnen en chats);
- Zorg en veiligheid: extra inzet van jongerenwerk.

Op grond van de inzichten destijds was de looptijd bepaald tot 1 april 2021. Zoals in de coronabrief van 3 februari jl. beschreven, blijkt dit pakket goed uit te pakken, ook al zijn in de tussentijd de mogelijkheden voor *fysieke* ontmoetingen en activiteiten ingeperkt.

De Staatssecretaris van VWS is, mede op basis van advies van de *Jongeren Denktank Corona*⁸ en gesprekken met jongeren, wethouders en experts uit het jeugddomein tot de conclusie gekomen dat aanvullende acties nodig zijn. Voor deze actielijn wordt op korte termijn nog een Jeugdplan ontwikkeld. Het Jeugdplan is aanvullend op het *Nationaal Programma Onderwijs*⁹ van de Ministers van OCW waar het welzijn van scholieren en studenten aandacht krijgt in het reguliere onderwijs. Prioritair is uiteraard om het onderwijs zo snel mogelijk weer zo veel mogelijk fysiek aan te bieden, omdat dit concreet perspectief en houvast biedt.

Het Jeugdplan legt zich meer toe op het sociaal en mentaal welzijn van de jeugd buiten de setting van school/universiteit, waarbij ook zorg aan de kwetsbare jeugd een plek krijgt. Het betreft zowel acties op landelijk niveau als op lokaal niveau. De komende tijd wordt het plan met jongeren, gemeenten en experts vormgegeven. Het plan zal in ieder geval bestaan uit onderstaande acties ter bevordering van de mentale gezondheid:

a) Activiteiten gericht op ondersteuning voor sociaal en mentaal welzijn, inclusief gebruik ruimtes

Jongeren hebben behoefte aan laagdrempelige ondersteuning voor mentaal welzijn. Daarom zetten we met gemeenten in op het organiseren van activiteiten om mentale weerbaarheid van jongeren te versterken, door:

- Geven van trainingen, zoals weerbaarheidstrainingen;
- Inzet op extra coaching van jongeren;
- Inrichten van meer inloophuizen waar jonge ervaringsdeskundigen andere jongeren hulp bieden voor mentale ondersteuning;
- Inrichten van buddyprojecten waarbij jongeren gekoppeld worden aan een leeftijdsgenoot voor mentale steun;
- Inzet op meer mogelijkheden tot ontmoeting in (tijdelijk onbenutte) ruimten zoals bibliotheken, buurthuizen, wijkcentra, sporthallen en evenementenhallen beter en veilig te benutten voor sociale en ondersteuningsactiviteiten.

Voorbeelden jeugd

De Leidse Burcht is een onlineplatform met een interactief karakter waar veel activiteiten kunnen plaatsvinden. Daarnaast zijn er ook nog in beperkte mate fysieke activiteiten mogelijk. Het aanbod varieert van pub quizen tot workshops en van discussies tot online escaperooms.

De gemeente Breda organiseert samen met de GGD en jongeren een digitale design sprint. Onder de vlag van een City Challenge wordt gekeken naar de vraag «Hoe kunnen we jongeren perspectief geven én van Breda een Gezonde en levendige stad maken?» Teams gaan vier dagen lang vraagstukken oplossen, nieuwe ideeën testen en bestaande producten of processen razendsnel verbeteren.

In Amsterdam is het Jeugdpakket onder meer benut voor tijdelijke uitbreiding van ambulante psychologische hulp en andere preventieve, lichte ambulante interventies om de mentale weerbaarheid van jongeren te vergroten. Daarmee kan het huidige aanbod van

⁸ En nu... daden! (ser.nl)

⁹ Tegelijkertijd zal het Nationaal Programma ingaan op meer aandacht voor mentale gezondheid binnen het onderwijs, mede om in een vroeg stadium ernstiger problemen te voorkomen. Hiermee wordt voortgebouwd op de huidige inzet ten aanzien van studentenwelzijn, zoals lopende initiatieven en ondersteuning van instellingen om het contact met en de sociale cohesie onder studenten te onderhouden, in het bijzonder met studenten in een kwetsbare positie.

lokale aanbieders tijdelijk worden uitgebreid, zoals in het geval van @ease. @ease verzorgt een laagdrempelige inloop voor jongeren die hun verhaal kwijt willen bij andere jongeren (veelal studenten die als vrijwilliger werken).

Ook is er in Amsterdam een reeks online gastlessen en workshops georganiseerd waarin de kennis en ervaring van topsporters, dj's, ondernemers en kunstenaars (de Masters) toegankelijk worden voor jongeren, met als doel te laten zien hoe jongeren in uitdagende tijden positief en veerkrachtig kunnen blijven.

b) Inzet op meer jongerenwerk

Om jongeren uit bepaalde risicogroepen te benaderen en te bereiken wordt de huidige extra inzet van jongerenwerk uit het Jeugdpakket verlengd tot eind 2021. Het kinder- en jongerenwerk speelt ook een signalerende rol op het gebied van psychische problemen of huiselijk geweld.

c) Luisterlijnen en chats

Om het mentaal welbevinden van jongeren verder te steunen, gaan we landelijk inzetten op laagdrempelige ondersteuning, via onder andere luisterlijn, chat en app. Meer specifiek wordt ingezet op:

- Betere ontsluiting van beschikbare en ontwikkeling van een specifieke landelijke hulplijn gericht op jongvolwassenen.
- Inrichting nauwere samenwerking Veilig Thuis met de Kindertelefoon om signalen van huiselijk geweld beter op te vangen.

Voorbeeld Buddy Project

Jonge vrijwilligers (veelal studenten) worden aan leeftijdsgenoten met een beperking gekoppeld, om zo samen op te trekken. Dit moet natuurlijk zorgvuldig gebeuren. Er zijn om deze reden online matching- en coachings-gesprekken. In Den Haag en Utrecht zijn al buddy projecten. Het doel is om zoveel mogelijk jongeren (met een beperking) uit de eenzaamheid te halen/houden.

Actielijn 2: intensivering lokale initiatieven welzijn kwetsbare groepen

Het Rijk stelt met deze flankerende maatregelen gemeenten en lokale partijen in staat hun bestaande aanpak ten behoeve van het sociaal en mentaal welzijn van kwetsbare groepen te intensiveren. In deze actielijn gaat het om de volgende drie acties, die in onderlinge samenhang zullen worden uitgevoerd:

a) Intensiveren aanpak eenzaamheid

Eenzaamheid is door corona toegenomen. Op lokaal niveau zetten gemeenten met lokale partners al in op het bestrijden van eenzaamheid. Maar nog niet iedereen wordt persoonlijk bereikt. Het kabinet wil daarom extra inzetten – via gemeenten en lokale partners – op onder meer de volgende acties:

- Extra contact met ouderen: huisbezoeken, digitaal en belcontact. Hierdoor ontstaat tevens meer zicht op hoe het werkelijk met de ouderen gaat.
- Extra helpende handen: boodschappen, hulpvragen doorzetten, helpen contact met anderen te maken.

- Inzet op verbinding tussen mensen: creëren van meer mogelijkheden elkaar corona proof te ontmoeten, mensen aan elkaar koppelen om samen activiteiten te organiseren.
- Extra inzet op zingeving: alternatieve dagbesteding helpen organiseren, deelname culturele activiteiten (zie onder leefstijl).

Voorbeeld ouderen

In veel gemeenten, groot en klein, worden ouderen thuis bezocht, via huisbezoeken, zoals bijvoorbeeld in Rotterdam, Zeist of Losser. De vrijwilligers worden getraind en de huisbezoeken worden corona-proof uitgevoerd. De huisbezoeken kunnen worden opgevolgd door andere interventies die worden georganiseerd door de lokale coalities tegen eenzaamheid. Door corona willen meer ouderen meedoen. Voor veel (eenzame) ouderen is dit contact van groot belang.

b) Extra begeleiding en ondersteuning van mensen die psychisch kwetsbaar zijn en mensen met (verstandelijke) beperking thuis en mensen die dak- of thuisloos zijn

Er zijn in Nederland ongeveer 200.000 mensen met begeleiding. Deze begeleiding helpt mensen in het dagelijks leven, zodat mensen regie kunnen voeren over hun eigen leven, om zoveel mogelijk zelfstandig deel uit te maken van de samenleving. De coronacrisis maakt dat de levens van iedereen met begeleiding er heel anders uitziet: dagbesteding gaat soms niet door (horeca is bijvoorbeeld gesloten), er komen minder mensen langs, niet iedereen begrijpt de maatregelen even goed.¹⁰ Ook is er meer begeleiding en ondersteuning nodig voor mensen met andere beperkingen. Bijvoorbeeld kwetsbare mensen met een medische aandoening die zeer bang zijn besmet te raken gezien de risico's dat deze besmetting fataal kan zijn of zeer ernstige consequenties kan hebben.

Dit maakt dat extra ondersteuning nodig is. Het kabinet stelt hier middelen ter beschikking om lokaal:

- Extra in te zetten op het organiseren van alternatieve dagbesteding om structuur te creëren in de dag.
- Het bieden van passend vervoer en extra locaties voor alternatieve en verspreide vormen van dagbesteding die voldoen aan de RIVM-richtlijnen, die nog niet zijn gefinancierd via de meerkostenregeling voor Wmo en Jeugd.
- Extra ambulante begeleiding om proactief mentale en sociale problemen op te sporen (extra huisbezoeken).
- Extra (begrijpelijke) informatievoorziening over wat kan en mag en veilig is.

c) Cultuur: opschalen initiatieven kunst en cultuur voor kwetsbare groepen

Culturele activiteiten kunnen verder bij uitstek mensen steunen die door corona in eenzaamheid, gebrek aan zingeving of depressiviteit zijn geraakt. Hier is al ervaring mee opgedaan in het programma *Lang Leve Kunst* – voor ouderen, en het nieuwe programma *Samen Cultuur Maken* – beide uitgevoerd door het Fonds voor Cultuurparticipatie. Een dergelijk programma kan gemeenten ontlasten in de uitvoering, wat belangrijk is gezien de uitvoeringslast die gemeenten al dragen bij de dagelijkse uitvoering. Voor uitvoering van een programma voor kwetsbare groepen

¹⁰ Voor dag- en thuisloze mensen (inclusief niet rechthebbenden) is de nachtopvang open tijdens de lock down. Ook is alle opvang op 1,5m ingericht. Deze direct aan corona gerelateerde kosten vallen onder de meerkostenregeling.

kan het al bestaande programma *Samen Cultuur Maken* worden uitgebreid. Een belangrijk middel om het doel te bereiken is het aanjagen van nauwere samenwerking tussen professionals uit de culturele sector en het sociaal domein.

Actielijn 3: een gezonde leefstijl en mentale vitaliteit

De corona-pandemie maakt zichtbaar dat een ongezonde leefstijl mensen kwetsbaarder maakt voor de gevolgen van een coronabesmetting. Door de coronacrisis is onze leefstijl en ons gedrag veranderd; we bewegen minder, zijn meer gaan roken en we hebben meer overgewicht. Dit leidt tot extra gezondheidsrisico's¹¹. Hierover informeerde Staatssecretaris van VWS de Kamer op 18 december 2020 in zijn brief «Covid-19 en leefstijl» (Kamerstuk 25 295, nr. 840). Diverse wetenschappers en medici hebben het kabinet geïnformeerd over de gevolgen van corona op leefstijl. Hun oproep is: «Als leefstijl ooit op de agenda zou moeten staan, dan is het nu. De cijfers liegen er niet om. De overgrote meerderheid van de corona-geïnfecteerde patiënten op de IC heeft overgewicht, obesitas en/of een of meerdere aandoeningen»¹².

Ook uw Kamer heeft een motie aangenomen die oproept het preventiebeleid de komende jaren op niveau te houden en waar nodig aan te vullen in de strijd tegen corona (Kamerstuk 32 793, nr. 529). De actielijn bestaat uit vijf acties:

- a) Impuls leefstijl «bewegen»: via gemeenten en sportakkoorden;
- b) Inzet gemeenten leefstijlinterventies ondersteund door Centrum Gezond Leven;
- c) Impuls leefstijltraject jongeren via JOGG en Gezonde School-activiteiten.
- d) Communicatie (incl. publiekscampagne) over gezonde leefstijl
- e) Activiteiten gericht op de mentale weerbaarheid van (thuis)werkenden

Inzet van deze actielijn is om mensen zo gezond mogelijk uit deze pandemie te laten komen en liefst te zorgen dat ze met een betere weerstand een eventuele volgende virusinfectie aankunnen. Ook de impact van de coronamaatregelen op (de ontwikkeling van) kinderen en jongeren is enorm. Zij eten ongezonder, bewegen minder en gebruiken vaker een beeldscherm. Door de huidige lokale sportakkoorden een extra impuls te geven kunnen gemeenten dit inzetten om sporten en bewegen gericht te bevorderen, onder meer via een activiteitenbudget voor de buurtsportcoaches. Daarnaast wordt met een impuls voor *Special Heroes Nederland* een gezonde en actieve leefstijl voor mensen met een beperking gestimuleerd.

De inzet op leefstijlinterventies draagt bij aan het stimuleren van gezond gedrag waardoor mensen minder kwetsbaar worden voor corona. Ter versterking van de uitvoering van afspraken in lokale preventieakkoorden bieden wij gemeenten extra ondersteuning om erkende leefstijl interventies¹³ in te zetten, waarvan we weten dat ze werken. Het loket gezond leven bevat honderden interventies die kunnen worden ingezet. Het kabinet wil extra inzetten op gezond gewicht van jongeren onder meer via versterking van de huidige JOGG-aanpak. Hierdoor kunnen meer gemeenten aan de slag met het terugdringen van overgewicht en worden deze zomer activiteiten georganiseerd gericht op jongeren om een gezondere leeftijd te bevorderen. Met het programma *Gezonde School* wordt nu 17% van de scholen bereikt met effectieve programma's om op basisscholen en middelbare scholen effectieve interventies op gebied van

¹¹ Corona VTV van het RIVM: www.volksgezondheidstoekomstverkenning.nl/magazine

¹² www.leefstijlencorona.nl

¹³ www.Loketgezondleven.nl

leefstijl en welzijn aan te bieden. Dit gaan we opschalen zodat scholen ook in deze tijd goed ondersteund kunnen worden. Daarnaast zal het kabinet de publiekscampagne intensiveren om mensen te stimuleren tot een gezonde leefstijl.

Voorbeeld leefstijl

Er zijn veel goed werkende voorbeelden van interventies voor verschillende doelgroepen waar wordt ingezet op meer bewegen. Gemeenten krijgen nu meer ruimte hierop in te zetten, denk aan de allerkleinsten met Nijntje Beweegdiploma, de Nationale Diabetes Challenge voor mensen met een chronische aandoening. Of ondersteuning van initiatieven zoals de «Ommetje app» van de Hersenstichting.

De coronacrisis trekt een zware wissel op het mentaal bevinden van groepen ondernemers en werkenden. Het kabinet investeert daarom in het tijdig signalen opvangen van mensen die stress ervaren, spanningsklachten ontwikkelen en depressieve klachten hebben en de mentale weerbaarheid van werkend Nederland. Deze acties worden uitgewerkt in samenwerking met de Ministeries van EZK, SZW en VWS.

Het kabinet gaat met werkgevers- en werknemersorganisaties en andere relevante partijen in gesprek hoe deze middelen effectief en efficiënt kan worden ingezet om werkenden die in het in deze crisis mentaal zwaar hebben te ondersteunen. We denken aan onder meer (MKB) ondernemers en werkenden die door het gebrek aan werk, het langdurig thuiswerken of het werk in een vitaal beroep (bijvoorbeeld zorg en onderwijs), een verhoogd risico hebben op burn-out en andere mentale klachten. Om hen te helpen, versterken we bestaande initiatieven, zoals bijvoorbeeld het programma Vitaal Bedrijf dat zich richt op ondersteuning van werkgevers en werkenden om een gezonde leefstijl van werkenden te bevorderen en het Meerjarenprogramma Depressiepreventie. Zo zal onder andere materiaal (zowel digitaal als drukwerk) breed verspreid worden met tips voor mensen met mentale klachten en hun omgeving over hoe om te gaan met deze klachten.»

Daarnaast zal het kabinet via de onlangs gestarte brede maatschappelijke samenwerking *burn-out* extra activiteiten ondernemen gericht op de groepen werkenden die vanwege de corona-crisis extra aandacht behoeven. Zo rapporteerden werknemers in de sectoren zorg en onderwijs al voor corona meer burn-outklachten dan werknemers in andere sectoren¹⁴, maar ook voor de thuiswerkenden is het mentaal zwaar. Het Ministerie van SZW werkt hierbij samen met de Ministeries van OCW en VWS en onder andere sociale partners, branche- en beroepsverenigingen en partijen uit de (arbo)zorg. Daarbij wordt voortgebouwd op bestaande initiatieven en activiteiten om tot een gezamenlijke, effectieve aanpak te komen en worden nieuwe initiatieven ontwikkeld.

Voorts heeft het kabinet reeds 5 miljoen euro vrijgemaakt om thuiswerken te bevorderen, dit als opvolging van de motie van de leden Weyenberg en Smulders. In de uitwerking van het pakket aan maatregelen is ook aandacht voor de mentale aspecten van thuiswerken en het ondersteunen van degenen die langdurig thuiswerken bij het vitaal blijven.

¹⁴ Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2019, CBS/TNO

Tot slot

Gezien het grote belang van sociaal en mentaal welzijn wil het kabinet de komende weken met de beoogde partners de drie actielijnen verder uitwerken, zodat we snel de sociaal-maatschappelijke schade van de corona-maatregelen kunnen beperken. Dat zal gebeuren op verschillende overlegtafels, gezien het grote aantal partijen dat hierin een actieve rol heeft, met een bestuursovereenkomst als mogelijke uitkomst. De VNG heeft als belangrijke partner haar steun al uitgesproken uitgaande van de ruimte die gemeenten hebben om lokaal keuzes te maken en een extra impuls te geven daar waar dat nodig is. We zullen de Kamer zo spoedig mogelijk over de voortgang informeren.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
H.M. de Jonge

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
P. Blokhuis

BIJLAGE FINANCIËEL OVERZICHT (in miljoen euro)

Actielijn 1: Jeugd	40
Activiteiten en ontmoetingen	9,5
Luisterlijnen en platforms	1,5
Jongerenwerk	14
Mentale ondersteuning jeugd en jongvolwassenen	15
Actielijn 2: Kwetsbare groepen	100
Bestrijden eenzaamheid ouderen	40
Extra contactmomenten kwetsbare groepen (meer begeleiding voor hen die dat nodig hebben; lvb, daklozen, maatschappelijke opvang)	50
Fonds voor Cultuurparticipatie	10
Actielijn 3: Leefstijl	59,5
Mentale gezondheid risicogroepen (thuis)werkenden	10
Loketten en ontwikkelen concrete tools ondernemers	5
Inzet impuls leefstijl «bewegen»	15
Leefstijl interventies (inclusief RIVM)	23,5
Communicatie op gezondere Leefstijl	2
Intensiveren inzet JOGG en Gezonde School	4
Overig	0,5
Caribisch Nederland	0,5
TOTAAL	200
